JARIDA LA KILIMO HIFADHI

MACHI, 2019
UKUBWA 5
TOLEO 1

NDANI YA TOLEO HILI

Mkakati wa Mkulima kiongozi katika kukuza Kilimo hifadhi

Faida na changamoto za Kilimo mseto

Wasifu wa washirika : Baraza la Taifa la Makanisa nchini Kenya

Kwaheri Putso Nyathi

Safari za maafisa wa kilimo hifadhi

Maafisa ufundi wa kilimo hifadhi wa CFGB:

Neil Rowe Miller:
nrmiller@foodgrainsbank.ca

Jean Twilingiyumukiza:
jeantwilingiyumukiza@mcc.org

Canadian Foodgrains Bank
A Christian Response to Hunger

foodgrainsbank.ca

Mkakati wa Mkulima kiongozi katika kukuza Kilimo hifadhi

Chrispin Mirambo, Mratibu wa usalama wa chakula na maji wa MCC, Tanzania

Mbinu za mafunzo ya wakulima viongozi zinazidi kuwa maarufu kwa ajili ya uendelezaji wa Kilimo hifadhi na mipango mingine ya usalama wa chakula. Wakulima viongozi, mapromota wa mkulima na wahamasishaji wa wakulima ni majina tofautitofauti yanayotolewa kwa wakulima ambao kusaidia kuhamasisha na kutoa mafunzo kwa wakulima wengine juu ya ubunifu mpya wa kilimo. Wanafanya kile ambacho wakati mwingine hujulikana kama huduma za ugani "Mkulima kwa mkulima".

Kwa kawaida kuwa na mkulima kiongozi katika mradi haina dhamana ya kupata athari chanya kwa ajili ya mradi na jamii. Ufanisi na uendelevu wao unategemea juu ya mambo muhimu kadhaa:

Uteuzi sahihi wa wakulima kiongozi kwa jamii

Baadhi ya miradi huwachagua kutoka ndani ya jamii, hata hivyo uzoefu wetu umeonyesha kwamba wakati jamii inashirikishwa katika kuchagua wakulima viongozi, kwa ujumla wanafanya kazi bora. Uchaguzi bora wa wakulima viongozi hufanyika katika mwaka wa pili wa mradi baada ya wagombea watarajiwa kuonyesha ujuzi wao wa Kilimo na motisha ya kufanya kazi na wengine. Wanajamii wanaochagua wakulima viongozi wanapaswa kuelewa na kukubaliana juu ya seti ya miongozo kwa ajili ya uteuzi ikiwa ni pamoja:

- Malengo ya mradi, muundo, mipango ya baadae, nk
- Kazi na majukumu ya kuongoza mkulima
- Aina ya mtu ambaye atakuwa Mkulima kiongozi mzuri (tazama ukurasa wa 2)

Utayari wa wakulima kuhudumu kama Mkulima kiongozi

Wakulima viongozi mara nyingi wanakabiliwa na changamoto kutoka katika familia, majirani, viongozi wa jamii, mawakala wa ugani, Asasi zisizo za kiserikali (AZISE), au hata kati yao wenyewe. Ni muhimu kuhakikisha kwamba wao na familia zao wanajua kuhusu changamoto hizi kabla ya kukubaliana kuhudumu kama wakulima wa mfano. Baada ya mkulima kiongozi kuchaguliwa na majukumu yao na aina ya fidia wanayopaswa kupata kuwekwa wazi, wanapaswa kupewa muda wa wiki kujadiliana na familia zao kabla ya kukubaliana kuchukua jukumu la kuwa mkulima kiongozi.

Zachary Mati na Ibrahim Kithaka, wakulima viongozi katika kijiji cha Kirundi huko Kenya, wakiwezesha majadiliano kuhusiana na uchaguzi wa kutifua

Majukumu na matarajio ya wote kwa wakulima na jamii ya ndani

Mradi unapaswa kuandaa makubaliano ya maandishi yatakayosainiwa na viongozi wa jamii, wafanyakazi wa mradi na wakulima wa mfano kubainisha wazi;

- Kazi na majukumu yanayotarajiwa kwa mwanamke/mwanamume.
- Masharti ya huduma (ni mkataba wa mwaka mmoja au miaka 3?) Ni mkataba utakaojirudia?
- Ni faida au motisha gani watapokea.

Mkataba huu unapaswa kusainiwa hadharani mbele ya viongozi wa kijiji na walengwa wa mradi watakaonufaika. Mradi unahifadhi nakala halisi ya mkataba uliosainiwa, wakati wakulima wa mfano wakitunza kopi ya nakala halisi.

Kuwaandaa wakulima wa mfano kwa ajili ya kazi zao

Kwa ajili ya wakulima wa mfano kuathiri vyema jamii yao, wanahitaji wawezeshwe na kuandaliwa. Pamoja na mafunzo ya kiufundi, wanahitaji kujua kanuni za elimu ya watu wazima, mienendo ya kundi, jinsi ya kutatua matatizo yaliyojitokeza wakati wa kutekeleza wajibu wao kama wakulima wa mfano, jinsi ya kufanya kazi kama timu, nk. Tumeandaa mwongozo wa mafunzo ya wa wakulima wa mfano(kwa shusha katika caguide.act-africa.org/additional-training-modules) kusaidia kuwezesha mafunzo hayo.

Kujenga uwezo wa wakulima viongozi kwa muda

Sifa muhimu za Mkulima kiongozi

1. Ana nia ya kilimo Hifadhi (au teknolojia yoyote inayohamasishwa)
2. Ana shamba linalosimamiwa vizuri
3. Daima anatunza kumbukumbu
4. Ana mahusiano mazuri na wengine na kuheshimiwa katika jamii
5. Anajua kusoma na kuandika
6. Anaweza kufundisha na kufanya kazi na wenzake
7. Ni mwaminifu, anajitegemea na amejidhatiti
8. Ni mnyenyekevu na anawasilikiliza wenzake
9. Ana uwezo wa uongozi
10. Yupo tayari kujitolea muda wa kutumikia jamii
11. Ana makazi ya kudumu katika jamii, pamoja na nyumba na familia
12. Anaweza kuwa mwanamke au mwanamume
13. Anaweza kutoka katika dini ama dhehebu lolote
14. Yupo tayari kushiriki katika mafunzo yanayofanyika ndani ya kijiji na nje ya wilaya au mkoa.
15. Asiwe mnywaji wa pombe kupitiliza.

Mafunzo ya kupiga msasa yanapaswa kufanyika kila mwaka. Hayatatoa suluhisho kwa changamoto zao, lakini badala yake kutumia igizo, hadithi, Methali, na shuhuda kusaidia wakulima wa mfano kuja na ufumbuzi wao wenyewe.

Kama una maswali au maoni, Jisikie huru kuwasiliana na mimi kwa barua pepe hii chrispinmirambo@gmail.com. Wenzangu na mimi tuna hamu ya kujadili mikakati ya Mkulima kiongozi na mada ya uwezeshaji na kupokea ukosoaji wa kujenga. Kama unataka kuwezesha mafunzo kwa wakufunzi kwa shirika lako au kwa wakulima wa mfano Tafadhali wasiliana nasi.

Faida na changamoto za Kilimo mseto

Mike Salomon, Mshauri wa kiufundi - CFGB wa Kilimo na ubora wa maisha

Utangulizi

Utofauti wa mimea na wanyama ni sehemu muhimu ya uendelezaji, uzalishaji, na ustahimilivu wa mifumo ya asili ikiwa ni pamoja na misitu na ardhi ya malisho. Katika mifumo ya kilimo, Kilimo mseto ni njia sawa ya kuongeza utofauti na uzalishaji, na kwa sababu hii inatumika sana na wakulima wadogo dunia kote, na mkakati muhimu katika Kilimo hifadhi.

Faida za Kilimo mseto

Kilimo mseto kina faida kadhaa chanya juu ya kilimo cha mfumo wa utulivu, ikiwa ni pamoja na kuboresha uwezo wa udongo kufyonza maji kupitia kuongezeka kwa viumbe hai. Pia inaweza kupunguza hatari zinazotokana na mabadiliko ya hali ya hewa. Kwa mfano, katika mseto wa mahindi na kunde, mahindi mara nyingi kufanya vizuri katika miaka ya mvua, wakati kunde hufanya vizuri katika miaka ya ukame. Kupanda mimea ambayo inasaidiana kila mmoja ni aina ya bima ya hali ya hewa na inaongoza kwa uzalishaji imara zaidi.

Kilimo mseto pia kinaweza kusaidia kudhibiti wadudu na magonjwa. Wadudu wengi hupata jeshi lao kwa harufu, na mmea wa pili shambani unaweza kuwachanganya wao. Baadhi ya Kilimo mseto kinafukuza wadudu; kama ilivyo katika mfumo wa 'sukuma-Vuta' ambamo jamii ya mikunde inayofukuza wadudu kama vile Desmodium ikichanganywa na mahindi wakati mtego wa mazao umepandwa karibu na mpaka wa kufukuza wadudu mbali na mahindi. Mfumo wa 'sukuma-Vuta' unaweza kupunguza uharibifu kutoka kutokana na wasumbufu wa shina na viwavijeshi.

Kilimo mseto cha mahindi na kunde Zimbabwe

Madini hutumika zaidi kwa ufanisi wakati wakulima wakikuza mimea tofautitofauti, kusababisha kuongezeka kwa uzalishaji na faida kwa kipande cha ardhi. Kwa mfano, katika Kilimo mseto cha mazao ya nafaka na jamii ya kunde, nafaka inachukua nitrojeni katika udongo, ambayo inasukuma mimea jamii ya

kunde kutoa nitrojeni zaidi kuliko kama kupandwa peke yake. Kupanda mimea mseto ya jamii ya kunde na mahindi pia kuongeza upatikanaji wa fosforasi, na mazao ya nafaka yanaweza kuongeza upatikanaji wa virutubishi kwa mimea mwenza ya jamii ya kunde.

Kilimo mseto kinasaidia kukandamiza magugu, hivyo kupunguza mahitaji ya wafanyakazi katika kilele cha majira. Katika nchi nyingi za Afrika hii ina manufaa hasa kwa wanawake ambao wengi wanafanya kazi ya kupalilia. Aidha, mapato yatokanayo na mimea jamii ya kunde mara nyingi kudhibitiwa na wanawake. Utofauti wa milo pia unaboresha kama mimea ya jamii ya kunde inaongeza uzalishaji wa protini, na majani ya mimea ya Kilimo kwa kawaida huliwa kama mbogamboga za kijani.

Hatimaye, kwa ajili ya wakulima na mifugo, kilimo mseto kwa kiasi kikubwa huboresha wingi na ubora wa malisho (ingawa hii lazima izingatie uwiano na matumizi ya mabaki ya mimea kama matandazo ya udongo).

Kufanya Kilimo mseto kifanye kazi

Changamoto ya kwanza wakati wa kupanga mseto ni kuchagua mimea ambayo inayosaidiana kila mmoja badala ya kushindana. Mahitaji ya kazi, matumizi ya thamani na upatikanaji wa masoko, lazima kuzingatiwa. Wakulima wanapaswa kufanya majaribio ya nafasi, mpangilio, pembejeo, na nyakati za mavuno tofauti ili kuongeza tija na faida yao.

Pointi za ziada ambazo zinaweza kuwa muhimu wakati wa kupanga mfumo wa kupanda mimea kwa mseto ni pamoja na:

- Baadhi ya mikunde inaweza kukabiliana na jua kidogo katika nafaka zenye majani makubwa, hivyo kupunguza athari hasi kwa mazao. Kwa ajili ya aina nyingine, Kivuli hupunguza mazao. Kwa ajili ya jamii nyingine za mikunde, wakulima wanahitajika kupunguza wingi wa upandaji wa mimea ya nafaka, kuupanua upana wa mstari, au kupanda mimea jamii ya kunde baadae katika maisha ya mazao ya nafaka.
- Baadhi ya mimea jamii ya mikunde, kama vile maharagwe ya kawaida na choroko, hushindana na mazao ya nafaka kwa ajili ya maji, na lazima yasichanganywe na mazao mengine katika maeneo kame. Mengine, kama mbaazi na ngwara, hayana ushindani mkubwa kwa sababu hukua polepole katika awamu za kwanza za maisha yao na ina mizizi inayozama chini sana. Jamii hizi za mikunde zikichanganywa zinaweza kuboresha hali ya unyevu ya udongo na kuongezeka kusaidia kupunguza upotevu wa maji na/au kusaidia kuvuta maji juu kutoka chini katika umbo la udongo.
- Kilimo mseto cha mimea isiyo jamii kunde inaweza pia kuwa na ufanisi. Kwa mfano, viazi na mahindi au boga na mahindi inaweza kusaidiana kila mmoja. Katika nchi ya Malawi, kuna kuongezeka matumizi ya mimea 'jamii ya kunde mara mbili' – jamii ya mikunde mara mbili pamoja na au bila ya mazao ya nafaka. Mahindi kuzalishwa pamoja na maboga,choroko,ngwara za ukomavu wa wastani na mbaazi zinazochelewa kukomaa ni mfumo wa kilimo mseto cha jadi kinachotumika katika sehemu ya katikati ya Kenya.
- Uchaguzi wa wakati wa kupanda kila zao unategemena na kipaumbele cha mkulima. Mimea jamii ya mikunde ikipandwa kwanza kawaida husababisha kupungua kwa mavuno ya mazao ya nafaka, wakati mahindi yakipandwa kwanza kawaida husababisha kupungua katika mazao ya jamii kunde.
- Mimea ya kudumu ikihusishwa pia kuwa na faida. Kwa mfano, ndizi inafaidika ikipandwa na mimea jamii ya kunde kama vile mukuna au kunde. Katika mkakati inayojulikana kama mkulima kusimamia uzalishaji wa asili (FMNR) mamilioni ya hekta yamerejeshwa katika Sahel kwa kusimamia miti ya misitu kuhusiana na mazao ya msimu.

Wasifu wa washirika : Baraza la Taifa la Makanisa nchini Kenya

Na Neil Rowe Miller, Afisa Ufundi wa Kilimo Hifadhi, Mashariki mwa Africa

Mradi wa Kaunti ya Tharaka Nithi ya kilimo Hifadhi kwa ajili ya usalama wa chakula ilizinduliwa na Baraza la Taifa la Makanisa nchini Kenya (NCCK) Novemba 2015, kwa msaada kutoka Kanisa la Muungano la Kanada na CFGB. Mradi unafanywa katika kata tatu ya Tharaka Nithi, eneo kame Mashariki ya Mlima Kenya. Eneo hilo lina sifa ya kupata mvua za kiwango cha kati (4-600 mm kila mwaka) na mazao ya nafaka na inazalisha mbaazi zinazopandwa kwa mistari katika njia katika mwezi Oktoba na kunde, choroko, ngwara na jamii nyingine za kunde kupandwa katika mistari ya mbaazi mwezi Machi.

Mradi huo awali ulipangwa kutoa mafunzo kwa wakulima 880 zaidi ya miaka miwili katika nyongeza nne tofauti. Wakulima viongozi 80 wa Kilimo hifadhi (Wakulima viongozi wa kilimo hifadhi) walioajiriwa na mafunzo kutoka miongoni mwa wakulima bora wa Kilimo hifadhi waliochaguliwa kundi la mwanzo, na tangu mafunzo mengine walifundishwa wakulima 829 (asilimia 67 wanawake) katika vikundi vya mashamba darasa ya wakulima. Tathmini katika mwaka 2018 imeonesha kwamba, kwa kila mkulima ambaye alikuwa sehemu ya mradi huo, wakulima ziada 2.1 ambao si wanachama wa makundi ya mashamba darasa ya wakulima waliopata mafunzo kutoka kwa Wakulima viongozi wa kilimo hifadhi na washiriki wengine. Hivyo, kwa wafanyakazi 3-4 wa mashambani, NCCK imeweza kuwafikia wakulima 3000!! Wakulima viongozi wa kilimo hifadhi inatoa motisha kwa mtu mmojammoja, na inafanya kazi kwa kujitolea, ingawa mradi huo huwasaidia baiskeli kwa misingi ya gharama-Shirikishi.

Uteuzi wa Wakulima viongozi wa kilimo hifadhi unashirikisha wadau mbalimbali ikiwa ni pamoja na viongozi wa kimila, viongozi wa kidini na kiserikali. Zaidi ya hayo, Wakulima viongozi wa kilimo hifadhi walihusika katika uandikishaji wa nyongeza ya makundi mengine ya Kilimo hifadhi baadae. Uandikishaji wa wakulima katika nyongeza kuhakikisha kwamba mradi huo uliweza kutekelezwa hatua kwa hatua bila kukimbilia mambo yasiyo ya lazima. Hii ilitoa muda wa kutosha kwa wadau wote ili kuboresha na kufanya masahihisho pale inapobidi.

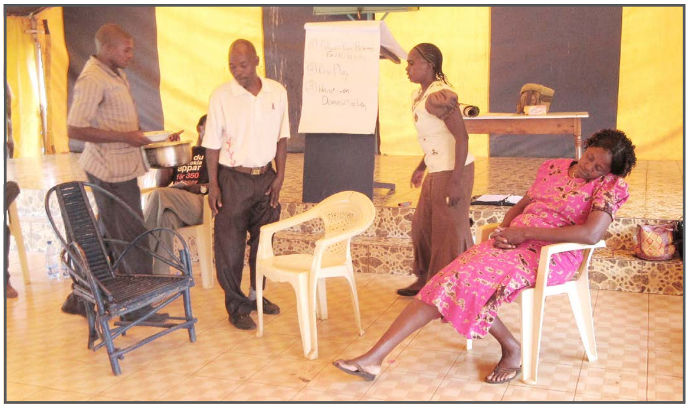

Wakulima viongozi wa Kilimo hifadhi wakipata mafunzo ya kawaida kwa kutumia mbinu shirikishi kama nafasi uliyonayo

Pamoja na mafunzo ya mashamba darasa ya wakulima mradi huo hutumia siku ya wakulima, ziara za ndani na nje ya Tharaka Nithi, na vipindi vya Radio vinavyotangazwa kwenye vituo vya ndani.

Mpaka mwaka wa tatu, mazao ya mahindi, mtama na uwele chini ya Kilimo hifadhi yaliongezeka kwa mtiririko wa 33%, 45% na asilimia 41%, wakati mazao ya kunde na choroko yakiongezeka kwa 40% na 59% ikilinganishwa na mazao yaliyozalishwa kawaida. Wakulima wengi wamebadilika kutoka kutumia mashimo ya kupandia kutumia jembe la kuvutwa na ng'ombe kwa ajili ya kutifulia mashamba ya Kilimo hifadhi. Mkuu mdogo wa eneo hilo alisema kwamba "Kilimo hifadhi kinakuwa kwa haraka kama Kilimo cha kawaida"!"

Kuongeza mashamba ya kilimo hifadhi kwa zaidi ya misimu 5

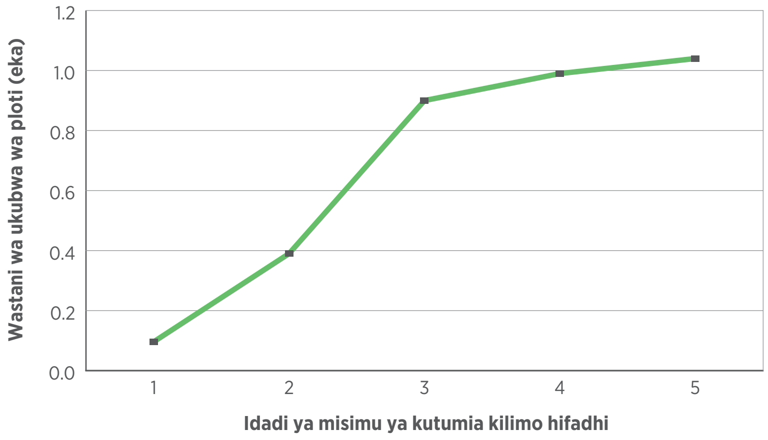

Wizara ya kilimo ya Kenya inatambua na inasaidia Kilimo hifadhi kama mkakati muhimu kwa ajili ya Kilimo kwa hali ya hewa na usalama wa chakula, na maafisa wa eneo hilo na kuvutiwa na mpango wa NCCK wa Kilimo hifadhi. Maafisa wa ugani watatu wa serikali walipata mafunzo sambamba na maafisa Kilimo wa mradi, na waliendelea kuunga mkono shughuli za NCCK. Kwa uhuru wametoa shukrani zao kutokana na mafanikio yaliofikiwa na mradi, na kutaja kwamba Wakulima viongozi wa kilimo hifadhi na wamekuwa na ufanisi mkubwa kuwafikia wakulima wengi.

Pamoja na teknolojia ya Kilimo hifadhi, mradi umekuwa ukitoa mafunzo kwa wakulima juu ya uboreshaji wa rutuba ya udongo, kilimo cha misitu, udhibiti wa wadudu, magonjwa na matumizi salama ya kemikali za kilimo. Mbinu hii ya Kilimo hifadhi imekuwa na athari chanya kwenye rutuba ya udongo, uzalishaji wa mazao na usalama wa chakula. Hata hivyo katika kujiandaa kwa ajili ya mwanzo wa awamu ya pili mwaka 2019, NCCK anatazamia kurekebisha zaidi juu kupitia ongezeko la matumizi ya ripa inayovutwa na ng'ombe, zaidi kukuza mimea inayofunika ardhi na kilimo cha misitu, kusaidia katika utunzaji wa mazao baada ya mavuno, na masoko ya pamoja. Wanatambua kwamba licha ya mafanikio yao makubwa, kama Kilimo hifadhi kitabadilisha kilimo cha kawaida katika Tharaka Nithi, watahitaji kufikiri kwa ubunifu na kupanua wigo wa huduma za kiugani. Kwa bahati nzuri, viongozi wa dini, jadi na maafisa wa serikali tayari wameanza kuuliza NCCK kutoa mafunzo kwa wafanyakazi wao.

Kwaheri Putso Nyathi

Putso Nyathi bila kuchoka amewahudumia wanachama wa CFGB na wadau wa Kilimo hifadhi kama Afisa Ufundi wa Kilimo hifadhi Kusini mwa Afrika tangu 2014. Yeye hivi karibuni kakubali nafasi katika mfuko wa kimataifa kwa ajili ya maendeleo ya kilimo (IFAD) mjini Nairobi. Mamlaka ya IFAD ni kutoa ufadhili wa miradi iliyoundwa kuanzisha, kupanua au kuboresha mifumo ya uzalishaji wa chakula na kuimarisha sera kuhusiana na taasisi. Hivyo tunatarajia kuendelea kushirikiana katika ngazi nyingine.

Tunahuzunika kupoteza ujuzi na mchango wa Putso. Ubunifu na hekima yake vimechangia sana katika upanuzi na ubora wa mpango wa Kilimo hifadhi ambao tumepata uzoefu wa miaka mitano iliyopita. Tunamtakia Putso na familia yake afya njema katika kipindi hiki cha mpito!

Safari za maafisa wa kilimo hifadhi

NEIL ROWE MILLER

3–8 Machi
Katakwi, Uganda
Mafunzo ya ripa aina ya maresha

17-20 Aprili
Pwani, Kenya
Kutembelea maendeleo ya mradi wa Kilimo hifadhi

26-31 Mei
Debre Markos & Arba Minch, Ethiopia
Kutembelea miradi

JEAN TWILINGIYUMUKIZA

21-23 Machi
Ndjamena, Chad
Warsha ya mafunzo ya jinsia ya MCC

25-30 Machi
Dakar, Senegal
Mafunzo ya Kilimo hifadhi na NCM

22-26 Aprili
Rwanda
Kutembelea mradi wa MCC-PDN

20-24 Mei
Mashariki mwa Rwanda
Kutembelea mradi wa CBM-AEBR

Canadian Foodgrains Bank
A Christian Response to Hunger

Maafisa ufundi wa Kilimo hifadhi wanasimamia majadiliano ya kikundi kwenye mtandao wa Facebook ambao unaruhusu mtu mmojammoja na mashirika kujadili changamoto na kuuliza maswali yanayohusiana na kilimo hifadhi. Kama unapenda kujiunga katika majadiliano, jiunge kwenye www.facebook.com/groups/CAinAfrica.